

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Na jih od hranic, na západ od slunce

CYKLUS ILUSTRACÍ

Kateřina Matulová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

Na jih od hranic, na západ od slunce

CYKLUS ILUSTRACÍ

napsal Haruki Murakami

Kateřina Matulová

Vedoucí práce: doc. ak. mal. Josef Mištera
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

podpis autora

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	
2 TÉMA a DŮVOD JEHO VOLBY.....	4
3 CÍL PRÁCE.....	6
4 PROCES PŘÍPRAVY.....	7
5 PROCES TVORBY.....	8
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	10
7 POPIS DÍLA.....	11
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	13
9 SILNÉ STRÁNKY.....	14
10 SLABÉ STRÁNKY.....	15
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	16
A) Knižní a periodická literatura.....	16
B) Internetové zdroje.....	16
12 RESUMÉ	17
13 SEZNAM PŘÍLOH	18

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Výtvarnému umění se věnuji už od mala. Chodila jsem do Základní umělecké školy po dobu studia na základní škole, kde jsem se seznámila s různými kresebnými technikami, malbou a i grafickými technikami jako linoryt a papíroryt.

Věděla jsem, že po základce se budu chtít věnovat umění, a tak jsem nastoupila na střední uměleckou školu. Malba byla pro mě jasnou volbou. Seznámila jsem se s různými technikami malby, naučila jsem se inspirovat umělci, jako byl Pablo Picasso, Gustav Klimt, Marc Chagall, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Caravaggio, Georges de La Tour, Rembrandt. Naučila jsem se vnímat světlo a stín. Fleky se staly mými motivy pro obraz. Plocha byla moje spřízněná duše a barva mým potěšením. Sblížili nás s technikami jako je freska, sgrafito, mozaika, falešný mramor ze sádky, falešné bronzové sochy z kašírky, zlacení a malování kopií umělců z dávné historie. Také s digitálními fotografiemi, grafickým designem, grafickými technikami, písmem, technologiemi a především dějinami umění, ke kterým se neustále vracím hledat inspiraci.

Od 12 let jezdím na plenéry, na kterých rozvíjím své kresebné, malířské i grafické schopnosti. Začalo to Artfestem v Klenové, kde jsem se seznámila s různými umělci, který mi dodali nadšení tvořit. Mou oporou byli Václav Malina, František Hodonský, Antonín Střížek. Tito umělci nás vedli v průběhu kurzu. Po ukončení Artfestu jsme se plenárního malování nechtěli vzdát a tak jsme hledali něco tomu podobného, až se naskytla možnost jezdit do Úboče na faru pana architekta Václava Šmolíka, který na farmě trávil čas spolu s dalšími umělci, kteří nás inspirovali a vedli. Ukázali mi jak na abs-

traktní malbu, kresbu a grafiku. Měli jsme možnost s nimi konzultovat a mluvit o umění a to mě jenom posílilo.

Po střední škole jsem věděla, že se umění chci nadále věnovat, a že bych se chtěla naučit něco nového. Malba je mi velice blízká, je velice uvolňující a motivy jsou všude kolem nás. S kresebnými technikami jsem se seznámila už dříve, naučila jsem se základy, ale neuměla jsem stylizovat a nikdy jsem nepoužívala tenkou linku jako samostatnou techniku kresby. Ale jen jako součástí kombinované techniky. Chtěla jsem se naučit přenést svojí představu motivu na papír bez jakékoli pomoci skutečné předlohy. Vybrat si obor na vysoké škole pro mě nebylo těžké. Věděla jsem, že pro to, co se chci naučit je nejlepší ilustrace a grafika. Výběr specializace nebyl také tak těžký. Grafické techniky jsem si vyzkoušela a měla jsem možnost si je zapsat na vysoké škole jako Běčkový předmět. Specializace komix a ilustrací pro děti mě velice lákala. Avšak neuměla jsem stylizovat a ke komixu jsem neměla tak blízko, jak si myslím, že by komixový výtvarník měl mít. A také jsem věděla, že jsem směřována trochu jiným směrem. Byla jsem většinou připoutaná ke skutečnosti, k informacím, které byly kolem mě. Tudíž jsem byla rozhodnutá, že specializace mediální a didaktická ilustrace je to pravé pro mě. První ročník mě velice bavil. Chtěli po nás kresby s mým oblíbeným uhlím, který tak ráda používám v ploše. Kreslení studií, s kterými jsem byla již dávno seznámená a kreslení objektu přede mnou. Celý první ročník byl pro mě jednoduchým úkolem. Druhý ročník byl o něco slibnější tomu mě něco naučit. Ilustrovali jsme prvně knihu, poezii či povídku. Chtěla jsem ukázat, že mohu přispět mou hravostí a náklonností zkoušet něco nového. A také jsem ukázala, že velice ráda kombinuji techniky a experimentuji s různými materiály. Avšak nej-

raději kombinuji linku s plochou. Spojení těchto dvou způsobů kresby mě velice baví a velice ráda jej používám téměř ve všech svých výtvarných děl. Valéry jsou mým pojídlem, které drží mou kresbu pohromadě. Ať jde o použití tuše, akvarelových barev, kvašové barvy, akrylových barev, kresby uhlem, suchého pastelu, mastného pastelu. Všechny tyto výtvarné prostředky používám pro kresebnou, výtvarnou a plošnou tvorbu. Všechny tyto výtvarné prostředky velice ráda a poměrně často používám. Nejradyji však mám akvarelové bravy a uhel. To jsem ukázala i v mé bakalářské práci.

2 TÉMA a DŮVOD JEHO VOLBY

Tématem mé bakalářské práce je Cyklus ilustrací na literární téma. V předchozím roce jsem si vyzkoušela ilustrovat poezii a vlastní autorskou knihu. Díky tomu jsem věděla, že autorská kniha by byl pro mě větším oříškem, protože svou práci chci dovést k vlastnímu uspokojení a dokonalosti. Měla jsem obavy, že mé nápady nejsou tak velké, aby byly vhodné pro mou bakalářskou práci. A věděla jsem, že ještě nejsem tak daleko, abych se předvedla v něčem tak velkém. Jako je nápad jádra literatury, tématu, k dokončení výsledné knihy.

Chtěla jsem ukázat to, co už umím, to co jsem se tu během tak krátké doby naučila. A ze všech témat jsem si vybrala právě tohle Cyklus ilustrací na literární téma.

Výběr literárního tématu byl celkem lehký. Byla jsem ponořená do románů, které napsal japonský spisovatel Haruki Murakami. Ze začátku jsem byla ovlivněná dějinami ilustrace z předchozího ročníku, kde mě zaujali umělci inspirované japonismem, černou linkou, plochou a dekorativismem spojené s přírodou. Jako byl například Aubrey Beardsley. Nadchla mě myšlenka, že bych se tím nechala ovlivnit a spojila to s tímto literárním dílem. Vybrala jsem si od tohoto japonského spisovatele román Na jih od hranic, na západ od slunce. Vybrala jsem si román, protože na něm mohu ukázat svou tvorbu, kterou ovládám a kterou jsem v předchozím roce procvičovala. K poezii bych si představovala něco více abstraktního, k povídce něco více hravějšího a stylizovanější. K hororu, thrilleru, něco více kontrastnějšího, možná divočejšího a živějšího. S každým tímto výběrem bych si určitě vyhrála, ale lákalo by mě to experimentovat a zkoušet něco nového. Každá kniha, každé téma má svou energii,

svůj charakter, ke kterému se hodí různé typy, charaktery ilustrací. Abych se věnovala všem tématům, které mě oslovily, je nutno více času. Více studia. Tak daleko jsem se ještě nedostala. A abych ukázala dobrou práci. Musím předvést něco, co už umím, a tak jsem si vybrala román, do kterého jsem při výběru tématu byla ponořena.

3 CÍL PRÁCE

Cílem mé práce bylo vytvořit cyklus ilustrací v minimálním počtu 27. Chtěla jsem nekreslit mnohem více ilustrací, ale po skicování a vytvoření několika návrhů jsem zjistila, že se mi tam mnohé motivy opakují. A tak 27 kusů je ideálním minimem k této knize.

Mým cílem bylo ilustrovat příběh v knize a nepoutat se na jednotlivé kapitoly. Protože některé kapitoly byly krátké a dělo se tam i více zásadních informací důležité pro děj knihy. Některé kapitoly měly mnoho stránek, kde se děj, motiv neustále opakoval. Nebo některé kapitoly měly mnoho stránek a mnoho zásadních scén a některé kapitoly měly málo stránek a málo důležitého děje. Měla jsem v plánu zachytit důležité informace, děj, který se v knize odehrává. Aby divák poznal z ilustrací, co se v příběhu odehrává.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Do procesu přípravy mé práce zahrnuji především spojení s dějinami ilustrace, v kterých jsem hledala inspiraci. A opětovné čtení vybrané knihy. Zopakování tohoto čtiva, jsem měla jasnější představu o rozvržení děje a motivů k jednotlivým ilustracím. K přípravě mých ilustrací předcházela řada konzultací mých skic a návrhů v následujících týdnech a měsících, které mi měli pomoc, a také velice pomohly.

Nejprve jsem vyřešila scénář ilustrací, jednotlivé motivy. Počet ilustrací, formát jednotlivých ilustrací a výsledné knihy. Způsob kresby a kompozice. Konečný počet se ustálil na počet 27 ilustrací formátu A5. V procesu přípravy je zahrnuto skicování jednotlivých motivů scénáře vybraného literárního díla. Skici jsem kreslila pouze tužkou, kreslila jsem si na A3 skicák různé kompozice, které bych mohla použít i řešení formátu. Jestli ilustrace budou na výšku, na šířku, obdélníkový formát nebo čtvercový. Skicování je pro mě velice důležité a užitečné a velice mi pomohlo v následujících přípravách. Téměř u všech ilustrací jsem použila stejný motiv jako v prvotních skicách, jen jsem pak upravila kompozici a formát.

5 PROCES TVORBY

Proces přípravy byl poměrně snadný a rychlý. Proces tvorby byl naopak dlouhým a prošel si velkým vývojem. Týkající se způsobu kresby, kompozice a formátu ilustraci.

Prvotní návrhy ilustrací se ukázaly jako nevhodné pro mé ilustrace. Ilustrace měli mít formát A4 na šířku. Řešení toho formátu se ukázal nešikovný, protože výsledná svázaná kniha by byla příliš velká a nevhodná pro toto literární téma. A tak jsme zvolili vhodnější formát výsledné knihy na klasický formát A5. Originální ilustrace jsou také formátu A5. V knize však budou ilustrace o něco málo menší, protože budou mít rámeček. Způsob kresby jsem si vybrala kombinaci černé linky s černou plochou, inspirované Aubrey Beardseym, ukázalo se však, že tato inspirace je pro mě hravým experimentem a proto nevhodným, abych ukázala svou dosavadní ovládnutou kresbu. Kterou jsem měla předvést ve své závěrečné práci. Avšak jsem neopustila techniku kresby tuše, linku, kterou jsem v průběhu studia procvičovala. Opustila jsem nápad černé, tvrdé plochy tuše a nahradila jsem ji měkčí tóninou ugle, která je mi velice blízká.

V průběhu návrhů jsem vzájemně řešila techniku kresby a kompozici ilustrací. Během celého procesu, několika desítek návrhů a mnoho konzultací s vedoucím mé práce jsem došla k ilustracím, které fungují jak kompozičně tak kresebně. Dělalo mi problémy s tmavými plochami. Neustále jsem do kreseb vkládala černé tušové plochy, které mi utkvěly z inspirovaného, již zmíněného secesním umělcem. Nicméně jsem se nakonec dokázala odpoutat a vytvořit ilustrace mého rukopisu a stylu. Také jsem neustále chtěla kombinovat techniky. Z jednoduché tvrdé černobílé kresby, jsem chtěla vytvořit kom-

binace jemné linky, lehkého tónu uhle spojené s výběrem dvou barev. Myslela jsem si, že barvy mi pomůžou rozlišit hlavní postavu a ustálí mi celkový dojem z kresby. Avšak se ukázalo, že barvy není třeba, že ilustraci drží samotný uhel. Uhlem jsem však ilustraci neustále vykreslovala a linka se ztrácela. Tak jsem použila uhel jen na lehkou plochu a vytvářela jemné tóniny, které ustálily kresbu.

V průběhu práce jsem krom techniky kresby vybírala vhodný papír. Zkusila jsem různé tóny a struktury papíry. Struktura papíru pro mě byla velice důležitá, kvůli použité černé lince a plochy uhle. Ve velké struktuře papíru se tenká linka ztrácela a i ztratila tak svůj jistý tah, i když kresba uhlem na takovém papíře vynikla. A tak jemně strukturovaný papír byl jasnou volbou. Neustále jsem používala tmavší tón papíru, protože jsem chtěla kombinovat černou kresbu s barvou, kterou měla být i bílá, použití bílého suchého pastelu. V průběhu návrhů jsem přišla na to, že není potřeba kombinovat mnoho barev, že postačí pouze využít barvu papíru. Čistě bílý papír by byl přece jen o něco tvrdší a tak mi bylo příjemnější vybrat jen decentně zažloutlý papír.

Celkový proces mé práce byl dlouhý, ale zásluhou časté konzultace a mnohých návrhů, jsem se naučila zdokonalit kombinaci různých technik tak, aby kresba nebyla utahaná a překombinovaná.

Konečnou práci jsou vytisknuté černobíle ilustrace na jemně strukturovaný, decentně zažloutlý papír. Na předsádku jsem zvolila neutrální šedou barvu. Svázané šitou vazbou v tvrdých deskách, potažené černou tkaninou. Počtem 3 kusů. Následně jsem zapaspartovala originály po devíti ilustracích na tři pasparty formátu B1, neutrální šedivé barvy.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Jak jsem již zmiňovala výše, jako techniku svých kreseb jsem nakonec kombinaci tušové linky s uhlím. Použila jsem technická pera, s kterými jsem docílila čisté pravidelně silné linky. Zkoušela jsem pracovat kreslící násadkou, ale díky různé síle mé ruky při kresbě tahu, byl i tah různě silný. Použila jsem celou plochu uhlí, abych docílila výsledku, kterého jsem chtěla. Ilustrace měli být vykreslené pouze tušovou linkou. Neměli být vykreslené uhlím, proto jsem použila celou plochu uhlí. Jak už jsem výše zmínila, kvůli čistému tahu linky jsem vybrala jen jemně strukturovaný papír, decentně zažloutlý. Tímto výběrem papíru jsem se snažila celkovou kresbu podpořit a zjemnit ji. Konečná prezentace práce je pasparta formátu B1. Na paspartu jsem si vybrala 300 gramáž šedivě neutrální barvy. Aby samotná pasparta nebyla výrazná a ilustrace tak podpořila.

7 POPIS DÍLA

Cyklus ilustrací se skládá z 27 zapaspartovaných originální ilustrací na tři středně šedivé B1. Třech svázaných knih s 27 natištěných ilustrací na decentně zažloutlý, jemně strukturovaný papír s šedivou předsádkou a černě potaženými deskami.

V jednotlivých ilustracích se snažím popsat celý příběh knihy. Chtěla jsem různé motivy nakreslit různými pohledy. První ilustrace je pocit hlavní postavy jménem Hadžim na které vypráví, že se cítí jako letící pták ve větru. Na druhé ilustraci si můžete všimnout, že divák je hlavní postava, která je v místnosti s plynovými kamny, gramofonem a gramofoními deskami. Na třetí ilustraci je vidět naložené auto, které znázorňuje stěhování. Divák si může myslet, že je Hadžim hledící na změnu nebo že se divák dívá na místo, kde je člověk a přitom tam není figura. Na čtvrté ilustraci se divák kouká na muže, který je v bazénu a dívá se na svojí dráhu. Tato ilustrace vypráví o tom, jak Hadžim v průběhu dospívání chodí plavat a tvaruje se mu postava, což můžete vidět v další ilustraci, kdy se Hadžim prohlíží v zrcadle. Divák se octne na místo postavy, protože se vidí v odraze zrcadla. V další ilustraci se díváme na kočku, která pozoruje pár. Kočka patří Hadžimovo přítelkyni Izumi, s kterou mladík chodí na střední škole, je to jeho první holka a jeho jediná kamarádka v tomto období života. V sedmé mladík posedává v noci na lavičce a přemýšlí o životě, to vykonává velice často v průběhu tohoto věku. I když si je postava vědoma, že má někoho kdo ho miluje, přesto není šťastný. V osmé je znázornění nevěry. Hadžime podvede svou přítelkyni a už jí nikdy neuvidí. V další kresbě se koná protest, kterých se Hadžime účastní v průběhu vysoké školy. V následujících dvou ilustracích je znázornění nudy v práci a doma, kterou postava prožívá dokola po dobu 10 let.

Pak nastane změna, kdy v deštivém dni potká ženu Jukiko, kterou si vezme za ženu a bude s ní mít děti, to můžete vidět ve třech ilustracích. Jukiko se v celé knize moc neobjevuje, je však pro hlavní hrdinu důležitá, protože nebýt jejího otce, tak Hadžim nemá peníze na budování svého snu. Mít vlastní jazzový klub. Tchán mu ty peníze půjčí. To můžete vidět v třinácté a čtrnácté ilustraci. V patnácté a šestnácté ilustraci Hlavní postava pronásleduje ženu na ulici až do kavárny, protože mu připomíná kamarádku z jeho dětství Šimamoto. Následuje ilustrace, kde Šimamoto navštěvuje Hadžimův club, kde se následující čas budou stýkat a domluví se na malém výletu do hor, kde teče řeka, která se vlévá do moře. Již je znázorněno v dalších dvou ilustracích. Vrací se letadlem domů, kdy si Hadžim i Šimamoto cení chvíle strávené spolu, kdy o nich nikdo neví, i když jsou okolo lidí. Oba se pak v baru domluví na dalším výletě, protože chtějí být spolu o samotě a strávit spolu velice intimní chvíli. Jedou na chatu v horách u jezera zasněženou krajinou. V chatě spolu stráví noc na zemi u krbu, druhý den se však Hadžime probudí sám a Šimamoto už nikdy neuvidí. Jeho žena o jeho nevěře ví snaží se to s ním vyřešit v noci u sklenky vína, kdy děti spí. Kniha končí scénou, kdy Hadžime kouká zbytek noci z okna a pozoruje oblohu.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Mým přínosem je můj zájem vypracovat svou kresbu a dovést jí k uměleckému dílu. Aniž bych se příliš odpoutala od literárního díla. V mé tvorbě jsem se snažila svou lineární realistickou kresbu vykreslit natolik, aby byla čistá, živá a jednoduchá. Při porovnání původních návrhů a konečného výsledku jsem byla spokojena a i překvapená velkým posunem a viditelnými rozdíly. Do svých kreseb se snažím vložit část mé osobnosti a vytvořit výtvarné dílo, které by diváka zaujalo a bavilo.

9 SILNÉ STRÁNKY

Podle mého názoru patří mezi mé silné stránky mé práce a dosavadní tvorby to, že dokážu zachytit skutečnost tak, aby diváka bavila. Také si myslím, že umím vybrat a kombinovat různé techniky, aby výsledná práce zaujala diváka jako hravá. Jsem rychlá a mé kresby jsou i tak jisté. Což mi umožňuje udělat za poměrně krátký čas mnoho návrhů, ve kterých vyřeším kompozici ilustrací. Když používám tuš jako kresebnou techniku, většinou si motiv nepředkresluji tužkou a rovnou kreslím na papír. Mám totiž pocit, že kdybych si jednotlivé motivy předkreslila, byly by pak utahané, jelikož bych se držela předkreslené kresby. Avšak si myslím, že to je také má silná stránka, protože tak mé kresby jsou živější, a i když na některých ilustracích jsou patrné chyby v určitých detailech, tak to není tak zřetelné. Také mě má tvorba velice baví a to je v mých kresbách vidět. Má bakalářská práce mě bavila a myslím si, že se některé ilustrace opravdu povedly.

10 SLABÉ STRÁNKY

Jedna z mých vlastností silné stránky je zároveň i má slabá. Neustále se držím skutečnosti a reálních věcí a prostředí. Mé kresby pak vypadají jako fotografie. Chtěla bych se naučit se od reality odpoutat, aby má tvorba byla umělecká. K tomu mi pomohla kombinace uhle s lineární realistickou kresbou. Avšak než jsem toho docílila, musela jsem se vypořádat dlouhou cestou. Stále toho neumím tolik, kolik bych chtěla, mám před sebou ještě dlouhou cestu, abych byla lepší ilustrátorka a umělkyně. Dalším důvodem, proč bych se chtěla odpoutat od realistické kresby je, abych se naučila stylizovat a našla si i svůj vlastní styl. A to si myslím, že je i slabou stránkou ilustrací mé bakalářské práce. Kdybych nepoužila uhel, který ilustracím dal vzdušný nádech kresbám, byla by to pouze jen kresba, která by vypadala jako fotografie. A i když jsem s výsledkem spokojená a ilustrace mě baví, chtěla bych si příště vybrat takové téma, v kterém bych použila nekombinovanou kresbu, která by diváka bavila, byla v ní použitá má fantazie a hlavně by jednotlivé ilustrace fungovaly sami o sobě, aniž bych do nich musela zasahovat jinou technikou.

Seznam použitých zdrojů:

Knižní a periodická literatura:

MURAKAMI, Haruki. *Na jih od hranic, na západ od slunce*. Praha: BB, spol. s r. o., Banská Bystrica, 2004. ISBN 80-207-1157-0.

Internetové zdroje:

Resumé

The topic of my bachelor's work is cycle of illustrations.

I created twentyseven A5 illustrations and presented them in three B1 passepartouts and free bounded books. Illustrations are done combined technology. I chose a black line drawing with black area charcoals. As the main topic. I chose the novel by Haruki Murakami. I like reading this genre and i had lots od ideas for illustrations.

Story tells about boy and his life. Boy's name is Hadžime. He met a girl in elementary school. This girl becames his soulmate. Hadžime move to the larger city with his family. He has never seen his frond again. He has his first girlfriend in the highs chool. She was his one only friend. Her name is Izumi.He was unfaithful to Izumi with her cousin. Hadžime lost his friend and girlfriend too. Hanžime move to the city to college.After the college is Hadžime bored for ten years. He is bored at work. His life bores him too.On summer holiday he meets a woman. He gets married with this woman. His father-in-law lends him money for the realisation his dream. He want to open a jazz club. The Club becomes popular . Hadžime'schild hood frond visited his club. He is seeing her there. He is constantly on her mind. He is unfaithful to his wife. But Hadžime and his rife stay together.

Seznam příloh

Příloha 1

Ukázka konečných návrhů ilustrací

Příloha 2

Ukázka prvotních návrhů

Příloha 3

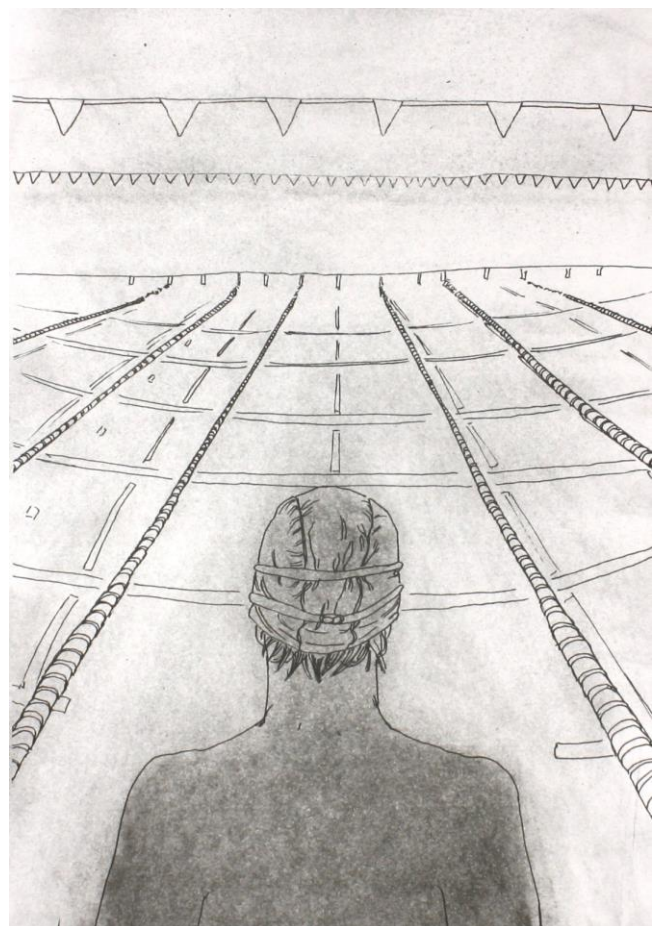
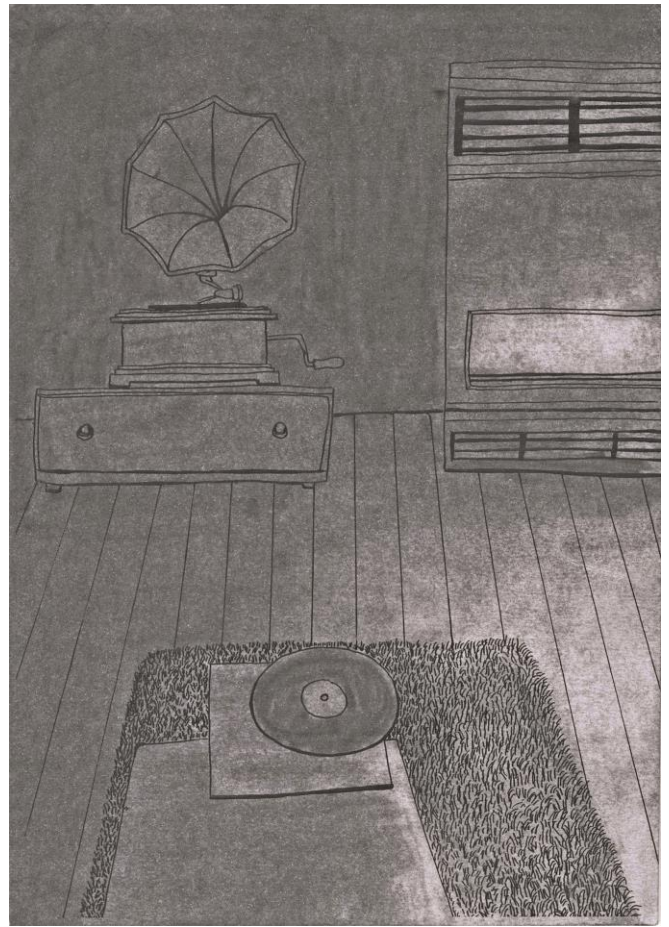
Některé z nepoužitých variant a skic

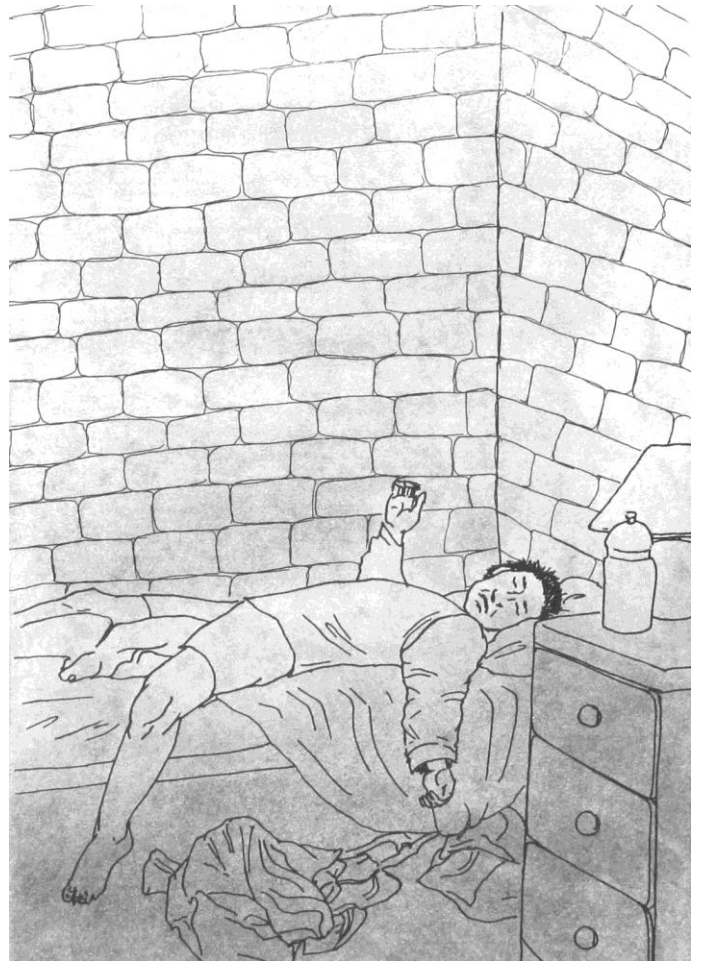
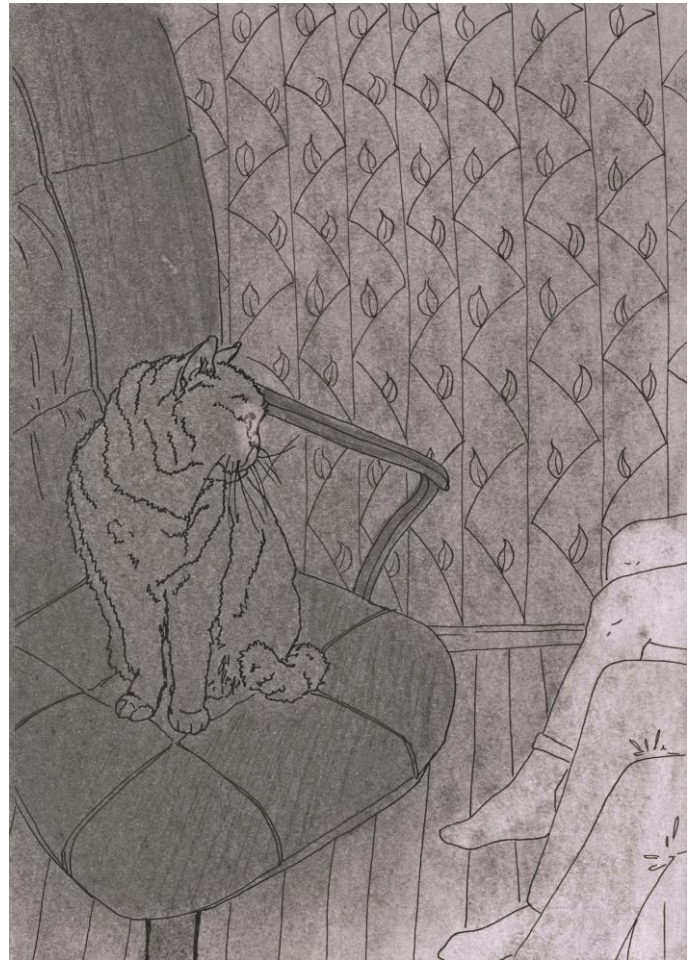
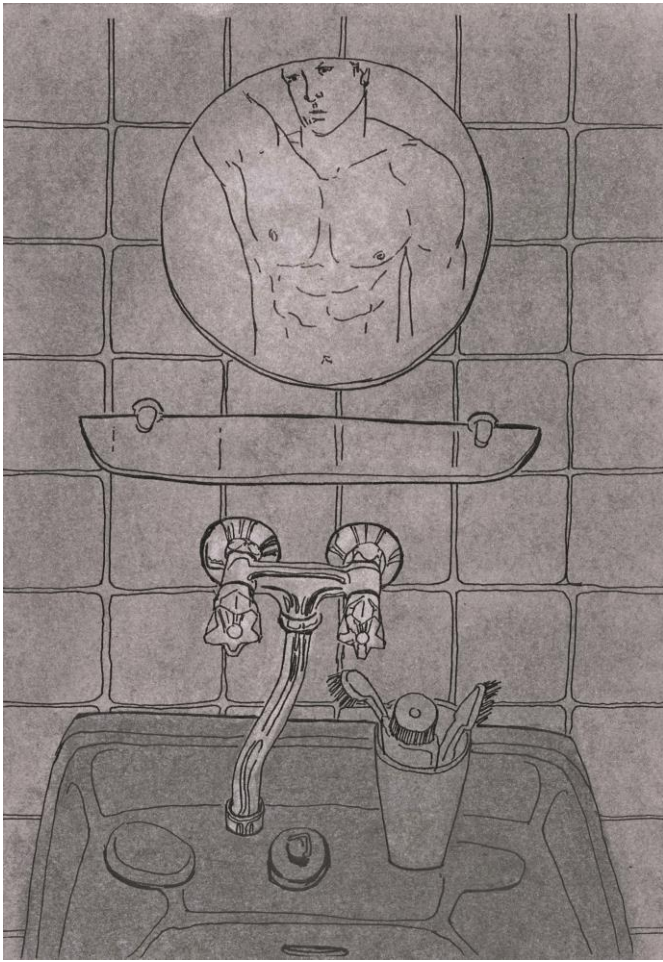
Příloha 4

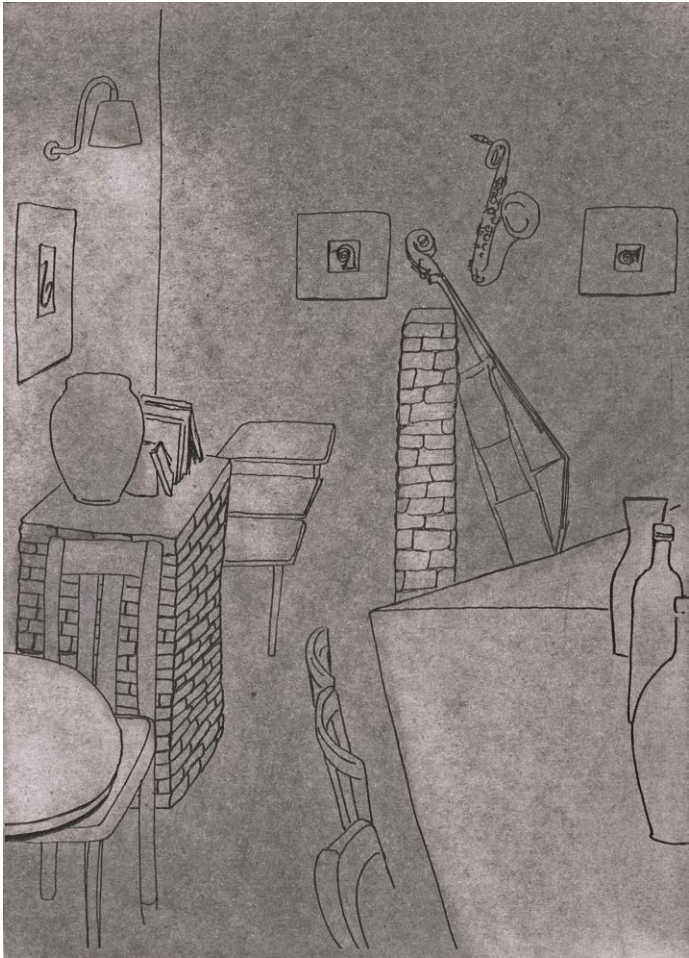
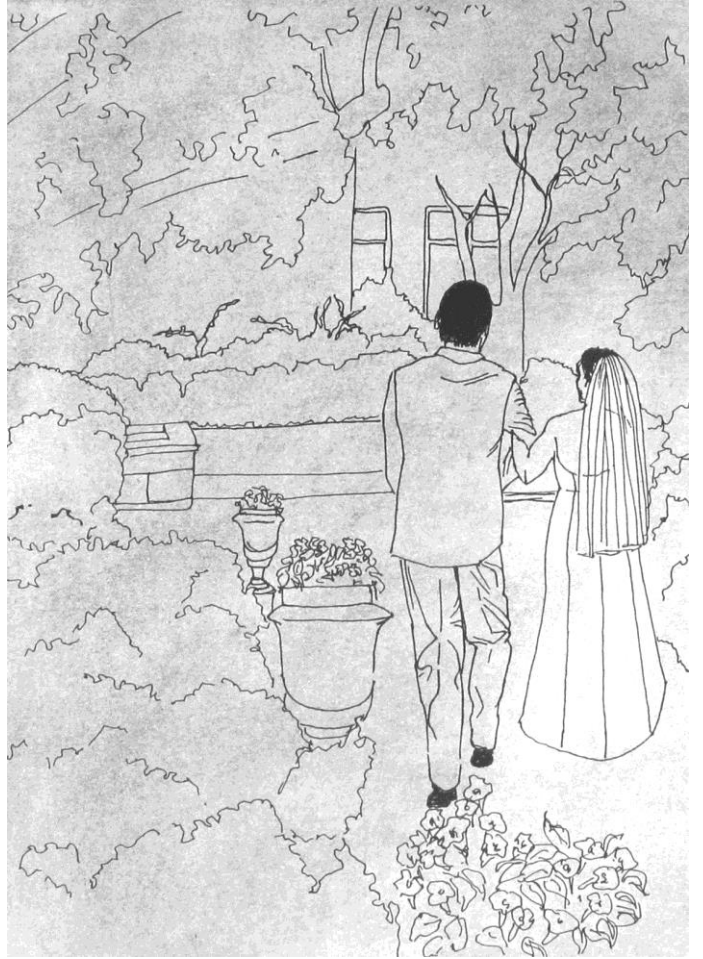
Prvotní skici a návrhy

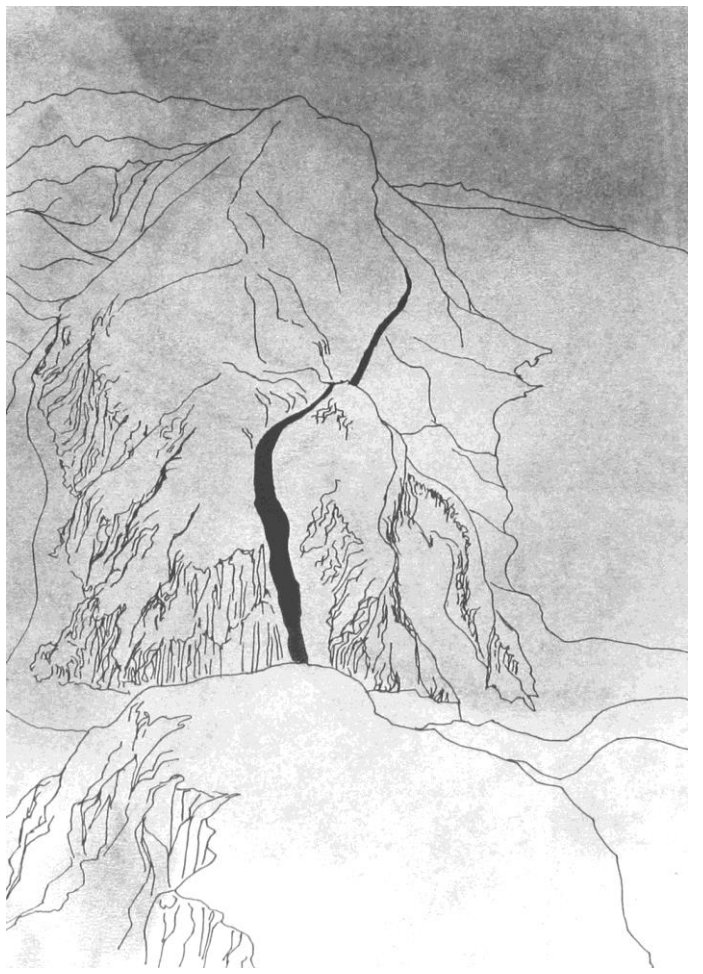
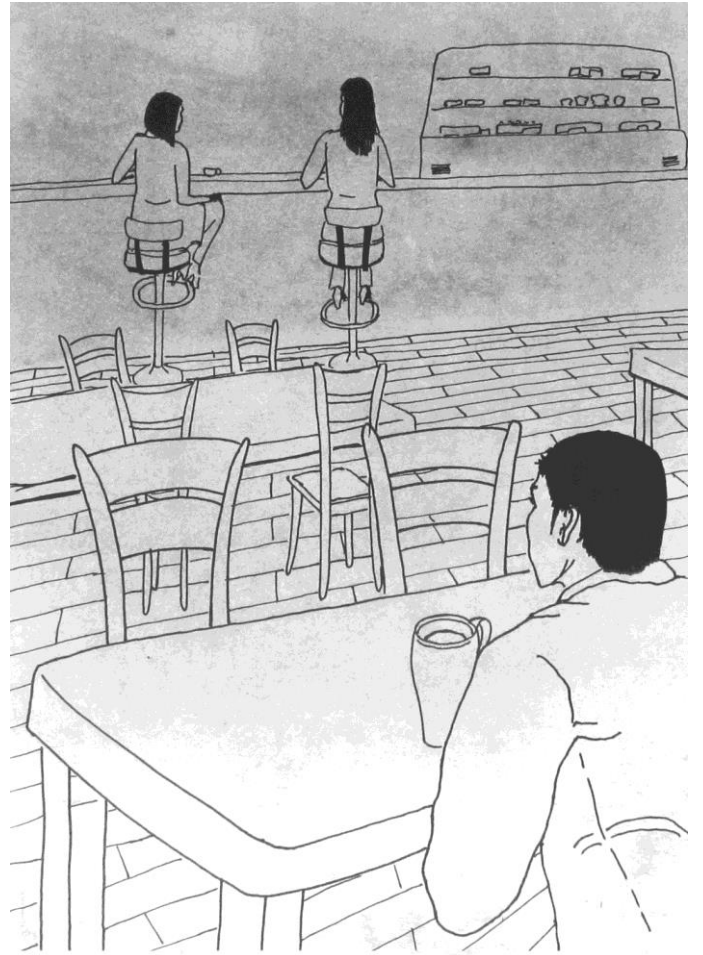
Příloha 1

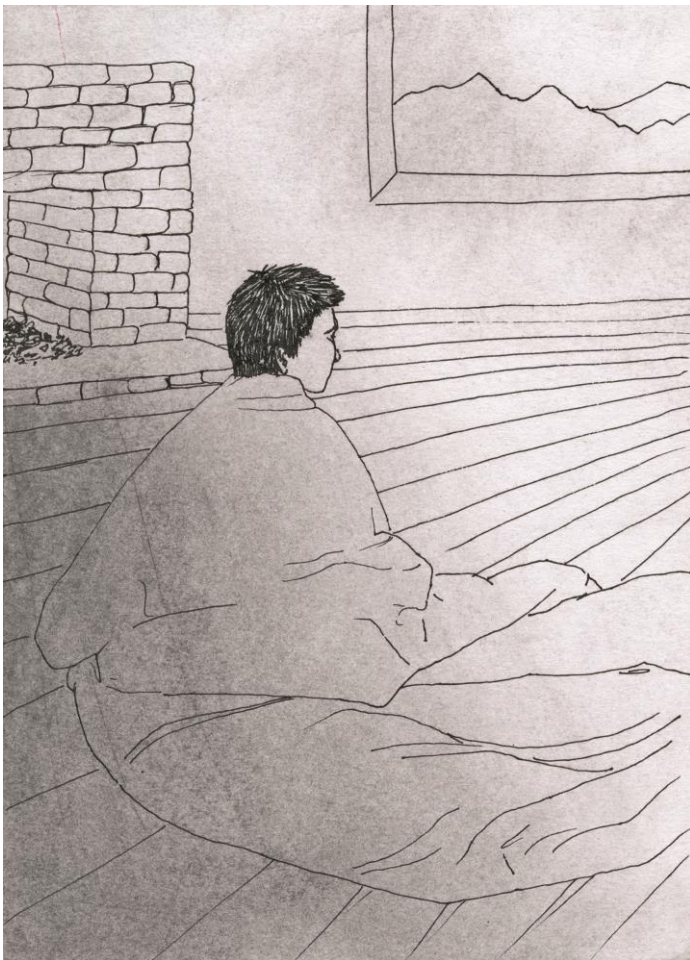
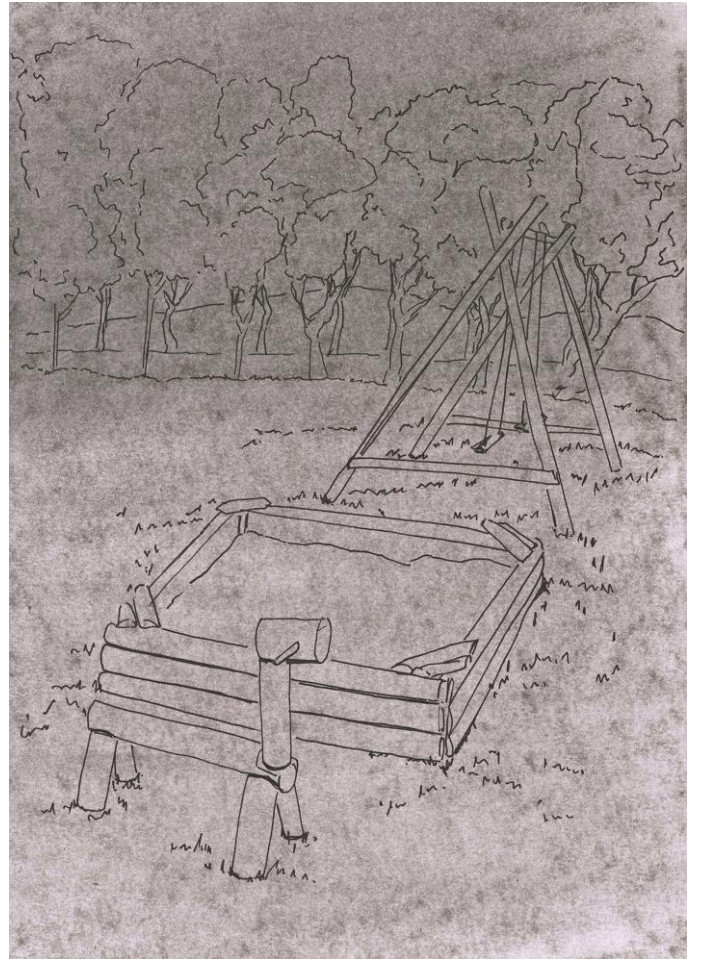
Ukázka konečných návrhů ilustrací

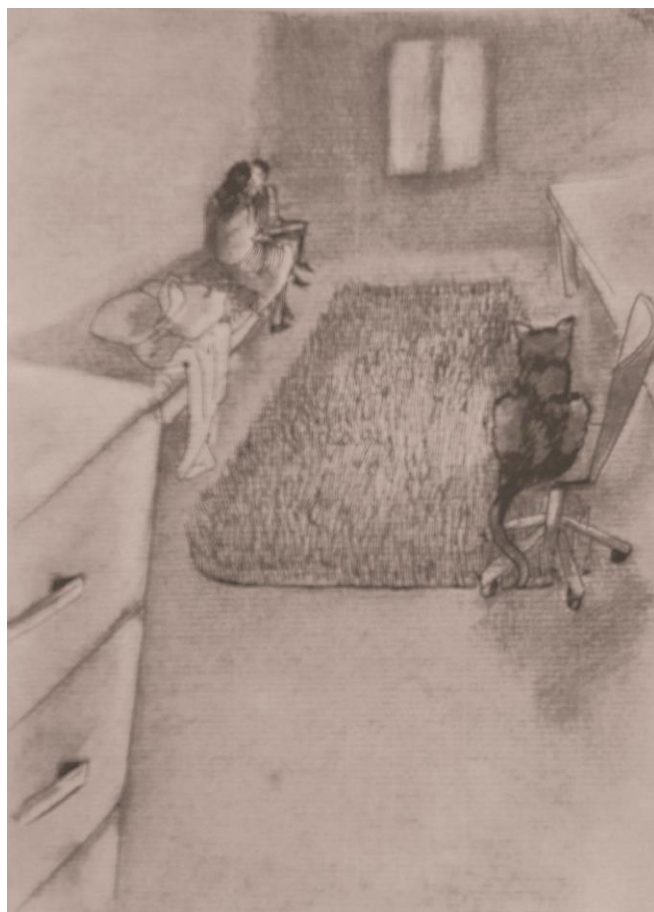

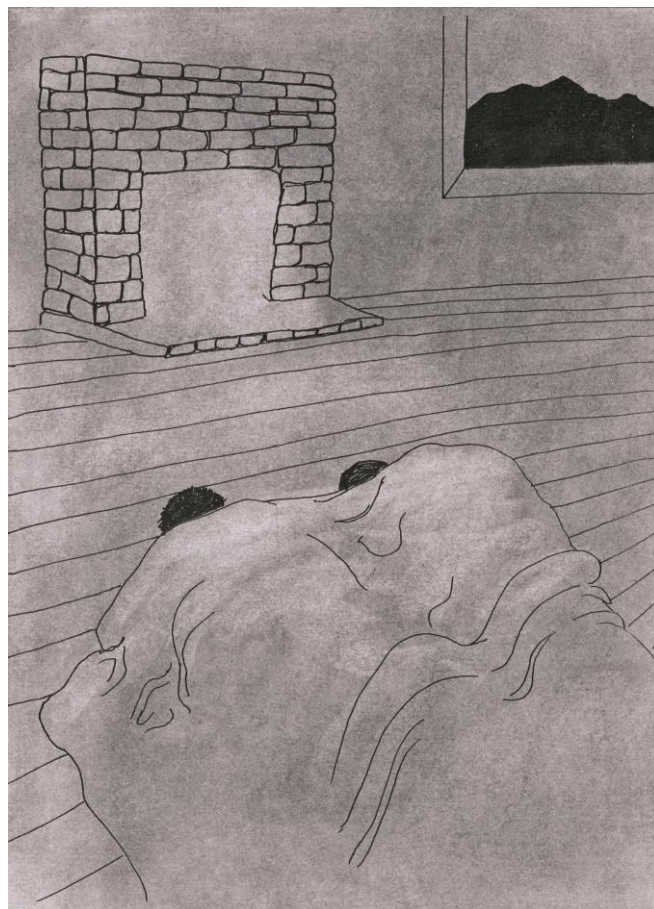
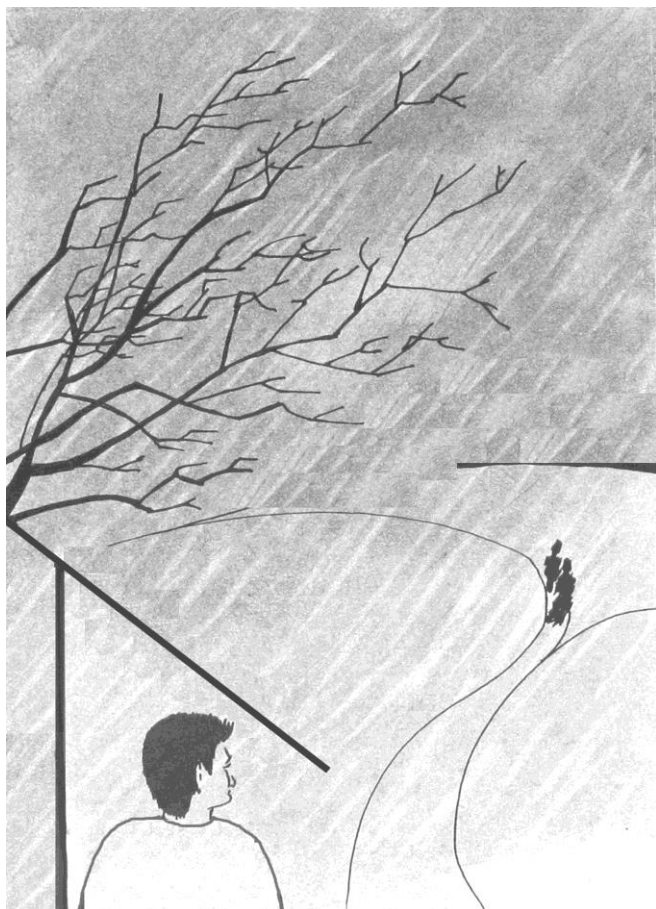

Příloha 2
Ukázka prvotních návrhů

Příloha 3
Některé z nepoužitých variant a skic

Příloha 4

Prvotní skici a návrhy

